Analysis of Social Participation among Iranian Youth

1- Karam Habibpour Gatabi
Ph. D. in Sociology, Department of Sociology, Faculty of Literature and Humanities, Kharazmi University, Tehran, Iran.

(Corresponding Author)
karamhabibpour@khu.ac.ir

Introduction: Considering the necessity of youth social participation for achieving development, the present study examines the status of social participation among the country's youth.

Method: The research methodology was quantitative and its method was survey. The sample size included 4,000 young people aged 18 to 35 living in urban areas of the centers of 15 provinces of the country. To reach them at the level of selected areas and provinces, a combination of multi-stage cluster, proportional stratified and availability sampling methods were used.

Findings: The level of total social participation among young people was low. As about half of them had low social participation and social participation among one-third of them was high. Of course, part of the high level of total social participation was due to the relatively higher level of subjective social participation of young people than their objective social participation, which led to an increase in the proportion of their total social participation. Among the dimensions of social participation, the dimensions of assessing the society's trust in youth for social participation, social responsibility, and attitude towards participatory work were higher than the rest of the dimensions. In contrastthe lowest rates were related to the dimensions of formal social participation, volunteerism, and formal civic engagement.

Discussion: The findings indicate that despite the low level of social participation among different groups of youth, and at the same time, their objective participation lags behind their subjective participation, the extent of this participation has a diverse pattern, and variables such as gender, employment status, type of employment, class, and the level of development of the province determine its scope.

Keywords:
Youth, Development, Stakeholders, Participation, Social participation

Received: 2025/05/08
Revised: 2025/07/05
Accepted: 2025/10/04

Citation: Habibpour Gatabi K. (2025). Analysis of Social Participation among Iranian Youth. Social Welfare Quarterly. 25(98), 125-166. doi:10.32598/refahj.25.98.622.3
URL: http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-4469-en.html

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

Extended Abstract

Introduction

Given the necessity of youth social participation in achieving development, the present study seeks to answer these questions: What is the current status of youth social participation in various domains, dimensions, components, and indicators, and what are the differences between different social groups of youth in terms of elements of social participation?

Method

The statistical population of the study included all youth aged 18 to 35 years living in urban areas of the provincial centers of the country. Out of the total 31 provinces of the country, using the zoning of the provinces according to a combination of criteria of development level and cultural differences, including ethnicity, language, and religion, 15 provinces (provincial centers) were selected as the survey territory and sample. To select the sample size, 4,000 people were selected as a sample using the Cochran formula. To access the sample individuals at the level of selected areas and provinces, a combination of multi-stage cluster, stratified and availability sampling methods was used. Also, in terms of operationalization, the social participation construct in this study was measured and examined in two domains of subjective social participation and objective social participation with a combination of related elements and items.

Findings

This study yielded several main findings regarding the social participation of the country's youth:

1- The context of the statistical sample of the study

The proportion of male youth (50.4%) was higher than that of female youth (49.6%). Most of them (43.8%) were between the ages of 29 and 35, and youth between the ages of 22 and 28 (39.2%) and 18 and 21 (17%) accounted for the next highest proportions of the sample youth in this study, respectively. More than half (61.2%) of the youth studied in this study were single and more than one-third (35.8%) were married. More than one-third of the sample youth in this study (39.8%) had a bachelor's degree. In other words, two-thirds (66.7%) of the respon-

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

dents had a university education and one-third (33.3%) had non-university education. Nearly half of them (45%) were of Persian ethnicity, followed by Azari/Turk (17%), Kurd (14.1%), and Lor (10.1%) in terms of the largest ethnic population. The majority of the study sample was Shia (87.3%). 11.7% of the sample was Sunni and 1.1% was from religious minorities. One-third (33.6%) of the youth sample in this study were employed full-time and 22.2% were employed part-time. Youth who were students (15.7%), housewives (10.7%), and unemployed and looking for work (10.4%) accounted for the next largest proportions of respondents in terms of employment status. In short, more than half of the youth were employed (55.8%) and 44.2% were unemployed. More than two-thirds of employed youth (71.1%) worked in private and freelance jobs, 16.4% in government and 12.5% in semi-government jobs. The average monthly family income among most of the youth studied in this study (39.1%) was 10 million Tomans or less, and the average income of a quarter of them (25.9%) was between 10.1 and 15 million Tomans. More than half of the youth (38.1%) described themselves as belonging to the lower middle class and 31.8% to the upper middle class. 35.4% of the respondents were in the lower economic and social class and 30.5% were in the upper class.

2- National identity

A strong sense of national pride is prevalent among Iranian youth, with more than half (52.7%) expressing that they are very proud to be Iranian, and a quarter (26%) reporting being somewhat proud. Regarding life satisfaction, 65% of the sampled youth indicated they are somewhat satisfied with life in Iran. The desire of young people to emigrate abroad (if the opportunity and conditions are available) is high. A significant majority of young people (71.5%) expressed that they would emigrate to another country if given the opportunity.

3- Following national issues and problems

39.8% of young people follow national issues and problems to a low degree, while 30.7% follow national issues and problems to a high degree.

4- Using the Internet and cyberspace

The majority of Iranian youth (28%) reported using the internet for 2 hours or less per day, while 27% reported usage of 3 to 4 hours daily. Additionally, the average daily internet usage among all surveyed youth was 5.5 hours.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

5- Social participation

5-1- Subjective social participation

The level of subjective social participation among young people is high. As more than half of them (51.7%) had high level of subjective social participation and a quarter (24.5%) had low level of subjective social participation.

5-2- Objective social participation

The level of objective social participation of young people is low. As more than two-thirds of them (68.2%) had low level of objective social participation and only 14.8% had high level of objective social participation.

5-3- Comparison of dimensions of social participation among young people

The level of subjective social participation of young people is higher than their objective social participation.

Comparing dimensions of social participation among youth

Dimensions of participation (subjective and objective)		Very low	Low	Medium	High	Very high	n	M	SD
Subjective Social Participation	Attitude towards collaborative work	8.2	7.9	21.2	34.9	27.8	4000	3.66	1.19
	Participatory spirit	29.8	24.1	24	13.2	9	4000	2.47	1.28
	A sense of civic fruitfulness	8.1	11.2	33.5	30.3	17	4000	3.37	1.13
	Social responsibility	4.8	5.9	23.4	34	32	4000	3.82	1.09
	Evaluating society's trust in youth	4.3	8.6	19.1	32.4	35.6	4000	3.87	1.12
	Total Subjective Social Participation Scale	13.5	11.1	23.8	30.1	21.6	4000	3.35	1.30
Objective Social Participation	Formal social participation	60	11.2	7.4	5.6	15.9	4000	2.06	1.52
	Informal social participation	50.8	16.9	19.1	7.3	5.9	4000	2	1.23
	Volunteerism	62.3	12.6	15.2	6	3.9	4000	1.77	1.15
	Formal civil engagement	61.9	11	17.7	6.4	3	4000	1.77	1.13
	Informal civil engagement	38.8	16.6	19.7	15	9.9	4000	2.41	1.38
	Total Objective Social Participation Scale	46.7	16.8	17.6	11.4	7.5	4000	2.16	1.32

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

Dimensions of participation (subjective and objective)	Very low	Low	Medium	High	Very high	n	M	SD
Total Social Participation Scale	35.2	13.5	19.3	18.5	13.6	4000	2.62	1.46

Discussion

The findings indicate that despite the low level of social participation among different groups of youth, and at the same time, their objective participation lags behind their subjective participation, the extent of this participation has a diverse pattern, and variables such as gender, employment status, type of employment, class, and the level of development of the province determine its scope.

Ethical considerations

Compliance With Ethical Guidelines

The author has complied all the ethical points, especially the non-manipulation and distortion of data in this article.

Author Contributions

The article is written by a single author.

Funding

This article was written independently and no financial support was received from any organization to write it.

Conflict of interest

According to the author, there is no conflict of interest in this article.

Acknowledgements

This article is based on a research project entitled “National Survey of Youth Social Participation,” which was conducted in 2023 with the financial support of the Center for Strategic Studies and Research of the Ministry of Sport and Youth. The author would like to express sincere gratitude to the esteemed president, managers, and experts of the Center for their support.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

تحلیل مشارکت اجتماعی در بین جوانان ایرانی

۱. کرم حبیب‌پور گتابی
دکتر جامعه‌شناس، گروه جامعه‌شناسی، دانشکدهٔ ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.
(نویسنده مسئول)
karamhabibpour@khu.ac.ir

مقدمه: *با عنایت به ضرورت مشارکت اجتماعی جوانان در تحقق توسعه، مطالعه حاضر به بررسی وضعیت مشارکت اجتماعی در بین جوانان کشور می‌پردازد.*

روش: *روش‌شناسی تحقیق حاضر، کمی و روش آن پیمایش بود. حجم نمونه شامل ۴۰۰۰ نفر از جوانان ۱۸ تا ۳۵ سال ساکن در نقاط شهری مراکز ۱۵ استان کشور بود که برای دسترسی به آنها در سطح پهنه‌ها و استانهای منتخب، از ترکیبی از روشهای نمونه‌گیریهای خوشه‌ای چندمرحله‌ای، طبقه‌بندی‌شده متناسب با حجم و در دسترس استفاده شد.*

یافته‌ها: *میزان مشارکت اجتماعی کل در بین جوانان در سطح پایین بود. بطوریکه حدود نیمی از آنها از مشارکت اجتماعی پایین برخوردار بوده و مشارکت اجتماعی در بین یک‌سوم آنها بالا بود. البته بخشی از میزان بالای مشارکت اجتماعی کل، به خاطر میزان نسبتاً بالاتر مشارکت اجتماعی ذهنی جوانان از مشارکت اجتماعی عینی آنها بود که منجر شد تا نسبت کل مشارکت اجتماعی آنها نیز افزایش یابد. در بین ابعاد مشارکت اجتماعی، میزان ابعادِ ارزیابی از اعتماد جامعه به جوانان برای مشارکت اجتماعی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و نگرش به کار مشارکتی بیشتر از بقیه ابعاد بود و کمترین میزان مربوط به ابعاد مشارکت اجتماعی رسمی، داوطلبانه‌گرایی و درگیری مدنی رسمی بود.*

بحث: *یافته‌ها دلالت بر آن دارد که با وجود یکسانی سطح پایین مشارکت اجتماعی در بین اقشار مختلف جوانان و درعین‌حال تأخر مشارکت عینی از مشارکت ذهنی آنها، دامنه این مشارکت الگوی متکثری دارد و متغیرهایی چون جنسیت، وضعیت اشتغال، نوع اشتغال، طبقه و سطح توسعه استان، دامنه آن را متعین می‌کند.*

واژه‌های کلیدی:
جوانان، توسعه، ذینفعان، مشارکت، مشارکت اجتماعی.

تاریخ دریافت: *۱۴۰۴/۰۲/۱۸*

آخرین اصلاح: *۱۴۰۴/۰۴/۱۴*

تاریخ پذیرش: *۱۴۰۴/۰۷/۱۲*

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

مقدمه

مشارکت به‌عنوان یکی از ابزارهای برنامه‌ریزی توسعه و به معنای کنترل ذینفعان بر تصمیمات، منابع و اقدامات توسعه، فرایندی آگاهانه، داوطلبانه، جمعی و مبتنی بر برنامه و اهداف مشخصی است که به‌عنوان فعالیتی اجتماعی–اقتصادی در قالب انجمنها، گروهها و سازمانهای محلی و غیردولتی تحقق پیدا می‌کند (غفاری، ۲۰۰۲).

مشارکت انواع گوناگون اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی دارد که مشارکت اجتماعی از انواع مهم آن محسوب می‌شود. مبارزه مشترک افراد برای حق تشکیل انجمنها، اجتماعات، سازمانهای داوطلبانه و سازمانهای غیردولتی (NGOs) به‌عنوان حقوق اولیه شهروندی، از مظاهر مهم مشارکت اجتماعی به شمار می‌آید (پیران، ۱۹۹۷).

مشارکت کارکردهای مثبت بسیاری ازجمله شکستن الگوهای انفعال و وابستگی از طریق مشارکت در هزینه‌های پروژه (ارائه داوطلبانه کار، زمان، پول و مواد اولیه)، افزایش کارایی و اثربخشی اقدامات به دلیل تضمین لحاظ‌کردن دانش، مهارتها و نیازهای محلی، ظرفیت‌سازی و قدرتمندسازی ذینفعان، افزایش سطح پوشش، هدف‌بندی بهتر منافع، بهبود موقعیت گروههای محروم و کمک به تأمین پایداری فعالیتها به دلیل مالکیت ذینفعان و کنترل آنها بر فعالیتهای توسعه دارد (گوو و وانسانت[1]، ۱۹۸۳، به نقل از کلاریج[2]، ۲۰۰٤).

از میان گروههای اجتماعی مختلف در جامعه که مشارکت آنها عنصر کلیدی در تحقق توسعه به شمار می‌رود، جوانان هستند. مشارکت اجتماعی جوانان چه به شکل رسمی در باشگاهها، انجمنها و فعالیتهای مختلف و چه به شکل غیررسمی در امور داوطلبانه، درگیری مدنی و مسئولیت اجتماعی و نظایر آن، با اعتماد، مشارکت سیاسی، همکاری و تعاون و بهزیستی ذهنی آنها ارتباط دارد (لاورنس[3]، ۲۰۲۱). مشارکت جوانان منجر به شکل‌گیری

1. Gow & Vansant
2. Claridge
3. Laurence

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

عاملیت و کارگزاری در آنها شده و این امر، احساس تعلق، ادغام اجتماعی و هویت‌یابی را در آنان تقویت خواهد کرد که به سهم خود نقش مهمی در بسیج منابع، افزایش موفقیت، اثربخشی و کارایی اقدامات و پایداری توسعه دارد.

اما با وجود این ضرورتها و کارکردهای مثبت مشارکت برای گروههای اجتماعی مختلف به‌ویژه جوانان و جامعه، آنچه بر وضعیت مشارکت اجتماعی جوانان در ایران، بر اساس نتایج مطالعات متعدد در طول دهه‌های گذشته حاکم است، دلالت بر مشارکت پایین جوانان بسیاری از شهرهای کشور در عرصه اجتماعی (در کنار عرصه‌های اقتصادی و سیاسی) دارد که از میزان این مشارکت در طول سالیان کاسته شده است (برای مثال، شادی‌طلب، ۲۰۰۳؛ یزدان‌پناه و پناهی، ۲۰۰٤؛ سروش و افراسیابی، ۲۰۱۰).

البته استدلال برخی بر این است که مشارکت اجتماعی در ایران، عمدتاً در بعد ذهنی مناسب و فراهم است، اما مشارکت عینی و بالفعل مردم در امور بسیار ضعیف است. مطالعات موضوعی (برای مثال، موسوی، ۲۰۰۷) نیز بر این نکته تأکید دارند که در سطح خرد و فردی، زمینه‌های مشارکت اجتماعی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی تا حدودی مناسب است، اما به دلیل فقدان زمینه‌های مناسب در سطح کلان ازجمله تمرکزگرایی، پنداشت منفی نسبت به عملکرد دولت و امثال آن، ما شاهد شکل‌گیری مشارکت اجتماعی در بین مردم نیستیم. از طرفی، مشارکت درنتیجه اعتمادپذیری اتفاق می‌افتد. اما چون در جامعه از بعد ذهنی ما شاهد اعتمادپذیری در بین شهروندان و همچنین بین شهروندان و دستگاههای دولتی نیستیم، این امر موجب می‌شود تا بعد عینی مشارکت اجتماعی، یعنی شبکه تعاملات اجتماعی، شکل نگیرد و درنتیجه مشارکت اجتماعی تحقق پیدا نکند.

به‌هرروی، با وجود نتایج این مطالعات که دلالت بر میزان نازل مشارکت اجتماعی در بین جوانان دارند، هنوز بسیاری از سویه‌های این مشارکت نامشخص و مبهم است و نیاز به بررسی دقیق و عمیق از طریق جمع‌آوری شواهد عینی از مصادیق مشارکت ذهنی و

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

عینی در ابعاد مختلف در بین جوانان احساس می‌شود؛ مطالعاتی که بتواند ضمن شناساندن و بازتعریف زوایای گوناگون مشارکت اجتماعی جوانان، زمینه تدبیر اقدامات لازم از سوی متولیان امر در سطوح ملی و استانی را فراهم کند.

با عنایت به این ملاحظات، مطالعه حاضر با این سؤالات صورت‌بندی شده است که وضعیت مشارکت اجتماعی جوانان در ابعاد و مؤلفه‌های گوناگون چگونه است و گروههای اجتماعی مختلف جوانان از حیث عناصر مشارکت اجتماعی چه تفاوتی با هم دارند؟

چارچوب مفهومی

بنا به اجماع مطالعات پیرامون مفهوم مشارکت اجتماعی، همچنان هیچ تعریف واضح و پذیرفته‌شده جهانی از این مفهوم وجود ندارد. مشارکت اجتماعی در معنای موسع به درگیری فرد در فعالیتهایی اشاره دارد که مستلزم تعامل با دیگران است. بااین‌حال، تأکیدات مختلفی در مطالعات خاص در این زمینه وجود دارد. لواسور[1] و همکاران (۲۰۲۲) شش سطح از مشارکت اجتماعی را با توجه به دو معیار نزدیکی با دیگران (به‌تنهایی، به‌طور موازی، در تعامل) و اهداف فعالیت (نیاز اساسی، اجتماعی‌شدن، انجام‌وظیفه، حمایت از دیگران یا جامعه) از هم متمایز کردند.

ریموند[2] و همکاران (۲۰۰۸) چهار مجموعه از تعاریف مشارکت اجتماعی را متمایز کردند که به پویایی روابط بین افراد و محیط آنها اشاره دارد. در این چهار دسته، در گسترده‌ترین معنا، مشارکت اجتماعی به‌عنوان عملکرد روزانه و در محدودترین معنا، به‌عنوان یک ارتباط انجمنی و سازمان‌یافته (یا مشارکت رسمی) تعریف می‌شود. بین این دو افراط، محققان مشارکت اجتماعی را به‌عنوان تعاملات اجتماعی (یا ارتباط اجتماعی) و شبکه‌های اجتماعی (تعاملات اجتماعی شخصی با اشاره به سرمایه اجتماعی و کار داوطلبانه غیررسمی)

1. Levasseur
2. Raymond

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

متمایز کردند (بائریسویل و اوریس[1]، ۲۰۲۱).

مشارکت اجتماعی به‌طور خاص، به‌ویژه جایی که از سایر سنخهای مشارکت اقتصادی، سیاسی و فرهنگی متمایز می‌شود، به معنای مشارکت و درگیری مردم (ذینفعان) در زیست اجتماعی است؛ زیستی که با مفهوم رابطه پیوند خرده و مبتنی بر تعاملات و مناسبات اجتماعی افراد با یکدیگر است.

مشارکت اجتماعی حوزه‌ای از فعالیتها و عبارت از عضویت، همکاری و فعالیتهای فردی و جمعی افراد جامعه در انجمنها، تشکلهای دولتی و غیردولتی اعم از انجمنهای اقتصادی، شغلی، محلی، منطقه‌ای و ملی، شرکت و همکاری در برگزاری مراسم و جلسات مختلف خیریه اعم از مجالس اعیاد ملی–مذهبی و امثال آن است. مشارکت اجتماعی را می‌توان فرایند سازمان‌یافته‌ای دانست که افراد جامعه به‌صورت آگاهانه، داوطلبانه و جمعی با درنظرداشتن هدفهای معین و مشخص که منجر به سهیم‌شدن آنها در منابع اجتماعی و منابع قدرت می‌شود، انجام می‌دهند. نمود این مشارکت، وجود نهادهای مشارکتی چون انجمنها، گروهها و سازمانهای محلی و غیردولتی هستند (ازکیا و غفاری، ۲۰۰۱).

ازنظر آلموند و پاول، مشارکت اجتماعی شرکت فعالانه در حیات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و به‌طورکلی تمام ابعاد حیات است و به آن دسته از فعالیتهای ارادی دلالت دارد که از طریق آن اعضای یک جامعه در امور محله، شهر و روستا به‌طور مستقیم و غیرمستقیم در شکل‌دادن به حیات اجتماعی دخالت دارند (ازکیا و غفاری،۲۰۰۱).

مشارکت اجتماعی به فعالیتهای جمعی اطلاق می‌شود که افراد ممکن است به‌عنوان بخشی از زندگی روزمره خود در آن مشارکت داشته باشند. این مشارکت می‌تواند شامل عضویت در یک گروه محلی یا یک انجمن صنفی یا یک اتحادیه تجاری، حمایت از آسایشگاه محلی با کار داوطلبانه و اداره یک گروه مطالعاتی از طرف یک سازمان مذهبی

1. Baeriswyl & Oris

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

باشد (برودی، کولینگ و نیسن[1]، ۲۰۰۹).

هِلی[2] مشارکت اجتماعی را براساس تقابل آن تعریف کرده و سعی می‌کند در تعریف خود، مشارکت اجتماعی را براساس عدم مشارکت در امور گروههای فعال در عرصه‌های خانواده و سیاست مشخص کند. او مشارکت را به معنای مشارکت افراد در فعالیت گروههایی خارج از خانواده و عرصه سیاسی و محیط کار (احزاب سیاسی، اتحادیه‌ها و گروههای فشار) می‌داند (یزدان‌پناه و پناهی، ۲۰۰۴).

مشارکت اجتماعی به‌عنوان مشارکت فرد در فعالیتهایی تعریف می‌شود که بیانگر تعاملات بین‌فردی خارج از محیط خانه و تعامل با دیگران در جامعه، اجتماع و جامعه مدنی است. آن، همچنین، مشارکت فعال افراد در جوامع کوچک مانند درگیری با دوستان و یا جوامع بزرگ مانند تعاملات محیط کار و رضایت آنها از این تعاملات را به تصویر می‌کشد (دهی آروق و محمدی شاهبولاغی، ۲۰۲۰).

با توجه به‌مرور مفاهیم و تعاریف و پیشینه تجربی، می‌توان براساس گزاره‌های زیر مفهوم مشارکت اجتماعی جوانان را صورت‌بندی کرد:

- مشارکت اجتماعی جوانان به مشارکت آنها در فعالیتهای خارج از محیط خانواده، سیاست و بازار گفته می‌شود. به یک معنا، این نوع مشارکت در جامعه، اجتماع و محیط جامعه مدنی تعریف می‌شود. بنابراین، آن با زیست اجتماعی جوانان در ارتباط است؛ زیستی که با مفهوم رابطه پیوند خرده و مبتنی بر تعاملات و مناسبات اجتماعی افراد با یکدیگر است.
- مشارکت اجتماعی جوانان مبتنی بر رابطه است و در معنای موسع خود به درگیری فردی در فعالیتهایی اشاره دارد که مستلزم تعامل با دیگران است. بنابراین، این نوع مشارکت

1. Brodie, Cowling, & Nissen
2. Helly

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]
[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

زمینه تعامل با دیگران در جامعه یا اجتماع و درنهایت هویت‌یابی را فراهم می‌کند.

* مشارکت اجتماعی جوانان، هم مشارکت فعال آنها در اجتماعات کوچک درگیری و مشارکت با دوستان و هم در جوامع بزرگ مانند تعاملات محیط کار و رضایت آنها از این تعاملات را به تصویر می‌کشد.
* مشارکت اجتماعی جوانان در دو شکل مشارکت اجتماعی رسمی (از طریق سازمانها و انجمنها) و غیررسمی (در قالب ارتباطات و شبکه‌های غیررسمی) اتفاق می‌افتد.
* دو شکل رسمی و غیررسمی مشارکت اجتماعی جوانان، شدت و ضعف و کیفیت متفاوتی در بین گروههای اجتماعی مختلف از جوانان دارند و فاقد یک الگوی واحد در آنها هستند.
* تحلیل مشارکت اجتماعی جوانان، بایستی براساس زمینه و بافت این گروه سنی انجام شود. چه‌بسا بافت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جوانان با بقیه گروههای سنی (کودکان، نوجوانان، بزرگ‌سالان، مسنها) متفاوت است.

درمجموع، با ابتنای بر مجموع مباحث نظری و مفهومی و نیز پیشینه تجربی، شکل شماره (۱) تدوین شده که به‌طور شماتیک ابعاد مشارکت اجتماعی جوانان را در دو قلمرو ذهنی و عینی نشان می‌دهد. هرکدام از این ابعاد مرکب از چندین مؤلفه و شاخص بوده که جزئیات آن در جدول عملیاتی‌سازی در بخش روش‌شناسی تحقیق اشاره شده است.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

شکل (۱) مدل مفهومی تحقیق مبنی بر ابعاد مشارکت اجتماعی جوانان

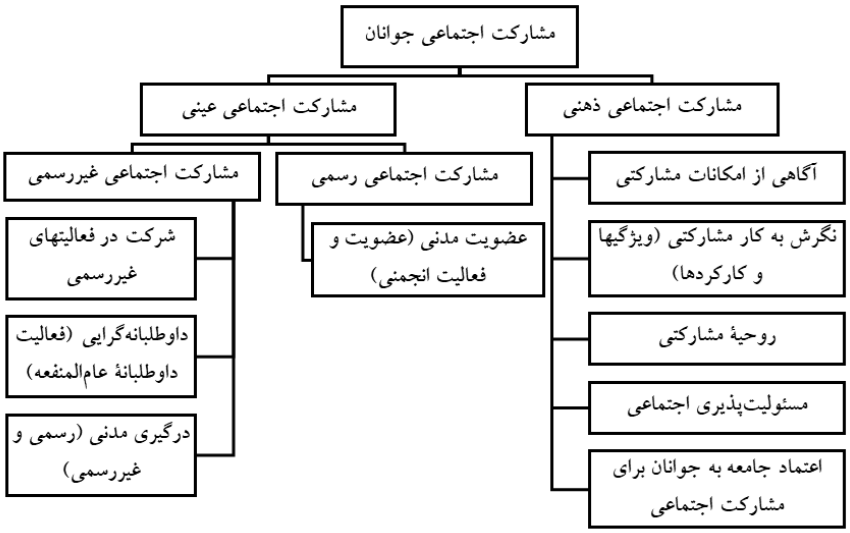

پیشینه تجربی

مطالعات تجربی در داخل کشور که به بررسی موضوع مشارکت اجتماعی در بین جوانان پرداخته‌اند، در یک طبقه‌بندی کلی، شامل دودسته‌اند: دستهٔ اول، مطالعات مرتبط با مشارکت اجتماعی جوانان در پیمایشهای عمومی ملی در بین جوانان هستند که سعی کردند براساس معیارها و شاخصهایی، به مشارکت اجتماعی جوانان بپردازند. طبق این پیمایشها، همکاری ۵۵٪ جوانان حداقل با یکی از این نهادها و تشکلهای مدنی (مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران، ۲۰۲۰)، همکاری ۷۲/۲٪ از جوانان حداقل با یکی از سازمانها و انجمنها (وزارت ورزش و جوانان، ۲۰۱۳)، مهم‌ترین دلایل همکاری با انجمنها و تشکلها مشتمل بر علاقه شخصی (۱۷/۵٪)، کسب مهارت و تجربه شخصی (۱۵/۲٪)، داشتن مشارکت اجتماعی (۱۲/۲٪) و اعتقادات مذهبی (۸/۸٪) (سازمان ملی جوانان، ۲۰۱۰) و عدم شرکت ۶۰٪ از

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]
[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

جوانان مراکز استانهای کشور در فعالیتهای مذهبی و سیاسی به دلیل درس و کار و غفلت و سرگرمیهای خاص (سازمان ملی جوانان، ۲۰۰۲) جزو مهم‌ترین یافته‌ها بودند.

دستهٔ دوم که مرتبط‌ترین مطالعات درزمینهٔ مشارکت اجتماعی جوانان هستند، آنهایی‌اند که به‌طور مستقیم به بررسی موضوع مشارکت اجتماعی جوانان پرداخته‌اند. برای مثال، غالب این مطالعات از میزان پایین یا متوسط رو به پایین مشارکت اجتماعی در بین جوانان گفته‌اند (برای نمونه، جمعه‌پور و خاکساری، ۲۰۰۹؛ مقدس جعفری و کریمی، ۲۰۱۳؛ رشتیانی، ۲۰۱۸). همچنین، براساس نتایج این مطالعات، جنسیت، سن، تحصیلات، وضعیت اشتغال، پایگاه اقتصادی و اجتماعی، سرمایهٔ فرهنگی، سرمایهٔ اجتماعی، احساس ازخودبیگانگی و ارزشهای فرامادی با مشارکت اجتماعی جوانان رابطه دارند (قانعی‌راد و حسینی، ۲۰۰۵؛ منتظرقائم، ۲۰۰۹؛ جمعه‌پور و خاکساری، ۲۰۰۹؛ سروش و افراسیابی، ۲۰۱۰؛ مقدس جعفری و کریمی، ۲۰۱۳؛ محسنی تبریزی و عباسی قادی، ۲۰۱۳؛ محمودی و همکاران، ۲۰۱۵؛ کریمی و همکاران، ۲۰۱٦؛ فتحی و میرزاپوری ولوکلا، ۲۰۱٦؛ رشتیانی، ۲۰۱۸؛ قدسی، ۲۰۱۸).

در بین مطالعات خارجی نیز، مطالعات متعددی درزمینهٔ مشارکت اجتماعی جوانان انجام شده است. برای مثال، بی[1] (۲۰۲۱) بر چرخش اقتدارگرایانه اخیر دولت ترکیه و محدودیتهای ناشی از آن بر سَر مشارکت مدنی و سیاسی جوانان تأکید کرد. ناملی[2] با ارزیابی مشارکت اجتماعی جوانان در ٤۹ کشور عضو سازمان همکاری اسلامی (OIC)[3] نشان داد که مشارکت جوانان در کشورهای عضو OIC کمتر و عقب‌تر از سایر کشورهاست و برخی از دلایل این امر عبارت‌اند از: آشفتگی سیاسی، درگیری و تضاد، شیوه‌های سنتی و فراهم‌کردن راههای محدود برای بروز و مشارکت جوانان.

1. Bee
2. Namli
3. Organisation of Islamic Cooperation (OIC)

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]
[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

سازمان همکاری و توسعه اقتصادی[1] (۲۰۱۹) در پیمایش ملی حکمرانی جوانان دریافت که جوانان به دلایلی مانند فقدان علاقه جوانان، فقدان منابع مالی یا انسانی در سازمانها و فقدان هماهنگی میان سازمانهای غیردولتی جوانان، در حکمرانی درگیر نیستند و نقش ندارند. کریسوچو و بارت[2] (۲۰۱۷) با مرور ادبیات دریافتند که جوانان درگیری چندانی ازنظر مدنی و سیاسی ندارند و عوامل متعددی در سطوح خرد (علاقه سیاسی، کارآمدی و ثمربخشی، ایدئولوژیها، ارزشها و هویت)، میانی (خانواده، مدرسه، همالان و دوستان و محله) و کلان (سیاسی–فرهنگی، اقتصادی، حقوقی و قانونی و نهادی) در این زمینه نقش دارند. یافته‌های مطالعه عمر[3] و همکاران (۲۰۱۶) از یک سو حکایت از سطح پایین مشارکت جوانان مالزیایی در اجتماع محلی شهری و از سوی دیگر حکایت از به حاشیه رانده‌شدن جوانان در برنامه‌های اجتماعی، فرایند تصمیم‌گیری و استفاده از فضای بیرونی برجسته دارد. سیکا[4] (۲۰۱۶) دریافت که در کشور مصر، جوانان شهری، کم‌سن‌تر، تحصیلکرده طبقات متوسط و بالای جامعه، حضور بیشتری در حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی دارند. عبدالله سهیمی و همکاران (۲۰۱۴) با مرور مطالعات قبلی درزمینه درگیری جوانان در فعالیتهای داوطلبانه دریافتند که عوامل اصلی مؤثر بر درگیری و مشارکت جوانان به دودسته عوامل درونی و بیرونی مشتمل بر انگیزش، فقدان زمان، سازمان‌دهندگان، فعالیت‌ها یا برنامه‌ها و عوامل دموگرافیک قابل‌طبقه‌بندی هستند. ساکر[5] (۲۰۰۷) دریافت که مشارکت جوانان روستایی در توسعه در دو روستای مصر در سطح نازلی قرار دارد و دلیل اصلی آن، تمرکزگرایی و کنترل بزرگسالان روی امور از یک سو و فقدان اعتماد جوانان به برنامه‌های حکومتی از سوی دیگر است.

جمع‌بندی و نقد مطالعات قبلی درزمینه مشارکت اجتماعی جوانان حاکی است که

1. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)
2. Chryssochoou and Barrett
3. Omara
4. Sika
5. Saker

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]
[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

اکثر قریب به‌اتفاق مطالعات قبلی در مقیاس استانی، شهری و یا دانشگاهی انجام شده‌اند، درحالی‌که این مطالعه در مقیاس ملی انجام شد که همین امر، تمام مقیاسهای قبلی را نیز پوشش می‌دهد. در ضمن، برخی مطالعات درزمینه مشارکت اجتماعی، کل شهروندان را به‌عنوان جامعه آماری انتخاب کرده، اما مطالعه حاضر صرفاً جوانان را به‌عنوان جامعه آماری پوشش می‌دهد.

روش

این پژوهش با روش‌شناسی کمی و روش پیمایش انجام شده است. جامعه آماری تحقیق شامل همه جوانان ۱۸ تا ۳۵ سال ساکن در نقاط شهری مراکز استانهای کشور بود که از کل ۳۱ استان کشور، با استفاده از پهنه‌بندی استانها برحسب ترکیبی از معیارهای سطح توسعه‌یافتگی و تفاوتهای فرهنگی شامل قومیت، زبان و مذهب، ۱۵ استان شامل سیستان و بلوچستان، کردستان، کهگیلویه و بویراحمد، کرمانشاه، خراسان شمالی، آذربایجان غربی، هرمزگان، خوزستان، مازندران، آذربایجان شرقی، خراسان رضوی، کرمان، یزد، فارس و تهران به‌عنوان قلمرو پیمایش و نمونه انتخاب شدند. حجم نمونه براساس فرمول کوکران برابر با ٤۰۰۰ نفر بود و برای دسترسی به افراد نمونه، از ترکیبی از روشهای نمونه‌گیریهای خوشه‌ای چندمرحله‌ای، طبقه‌بندی‌شدهٔ متناسب با حجم و در دسترس استفاده شد.

در رابطه با مشارکت اجتماعی، تحقیق حاضر مبتنی بر مفهوم‌سازی زیر از مشارکت اجتماعی با اقتباس از منابع موجود (برای نمونه، آلموند و پاول، ۲۰۰۱؛ غفاری، ۲۰۰۲؛ برودی و همکاران، ۲۰۰۹؛ بائریسویل و اوریس، ۲۰۲۱؛ لاواسوئر و همکاران[1]، ۲۰۲۲) است که براساس این تعریف، مشارکت اجتماعی درگیری آگاهانه، داوطلبانه و سازمان‌یافته در فعالیتهای جامعه، اجتماع و محیط جامعه مدنی (خارج از محیط خانواده، سیست و بازار)

1. Levasseur

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

است که طی آن، افراد جامعه به‌صورت فردی و جمعی (در قالب انجمنها و سازمانهای دولتی و غیردولتی) در تعامل با دیگران بر جهت‌گیری، اجرا و ارزیابی اقدامات، تصمیمات و منابعی که روی آنها تأثیر می‌گذارند، اثر گذاشته و از طریق سهیم‌شدن در منابع اجتماعی و منابع قدرت، در شکل‌دادن به حیات اجتماعی خود مشارکت می‌کنند.

با عنایت به این چارچوب مفهومی، چارچوب عملیاتی‌سازی مشارکت اجتماعی جوانان مطابق جدول (۱) آمده است که طبق آن، سازه مشارکت اجتماعی در دو قلمرو مشارکت اجتماعی ذهنی و مشارکت اجتماعی عینی (با اشکال رسمی و غیررسمی) با ترکیبی از عناصر و گویه‌های مرتبط سنجش و بررسی شد.

جدول (۱) چارچوب عملیاتی‌سازی سازه مشارکت اجتماعی جوانان

قلمروها	اشکال	ابعاد	مؤلفه‌ها	معرف‌ها/متغیرها	آلفا (α)		
					خُرده‌مقیاس‌ها		مقیاس کل
۱) مشارکت اجتماعی ذهنی (ایستارها و نگرش مشارکتی)	-		۱-۱) آگاهی از امکانات/فرصت‌های مشارکتی	۱) آگاهی از وجود گروه‌ها و انجمن‌های رسمی و غیررسمی در محل سکونت؛ ۲) میزان آشنایی با گروه‌ها و انجمن‌های رسمی و غیررسمی در محل سکونت	-	۰/۸۱۰	۰/۹۱۳
			۱-۲) نگرش به کار مشارکتی (ویژگی‌ها و کارکردها)	۱) مشارکت جوانان باعث می‌شود تا اقدامات دولت نتایج بهتری داشته باشد. ۲) باعث می‌شود تا نیازها، مشکلات و نظر جوانان در تصمیمات دولت لحاظ شود. ۳) باعث می‌شود تا جوانان در تصمیماتی که روی سرنوشت‌شان دارد، اثر بگذارند. ٤) باعث می‌شود تا جوانان بیشتر در قبال جامعه احساس مسئولیت کنند. ۵) باعث می‌شود تا در هزینه‌های دولت صرفه‌جویی شود.	۰/۹۰٤		

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

قلمروها	اشکال	ابعاد	مؤلفه‌ها	معرف‌ها/متغیرها	آلفا (α)		
					خُرده‌مقیاس‌ها		مقیاس کل
۱) مشارکت اجتماعی ذهنی (ایستارها و نگرش مشارکتی)			۳-۱) روحیهٔ مشارکتی	۱) تا چه اندازه مایلید در امور محله‌تان مشارکت کنید؟ ۲) تا چه اندازه فعالیت در انجمن‌ها و سازمان‌های غیردولتی را مهم می‌دانید؟ ۳) چقدر فکر می‌کنید مشارکت جوانان در امور محله، برای ادارهٔ بهتر شهر مهم است؟ ٤) چقدر فکر می‌کنید که مشارکت جوانان، باعث اختلال در کار مسئولین می‌شود؟ ۵) چقدر با این جمله موافقید که مسئولیت را فقط زمانی باید پذیرفت که پاداش مادی دارد؟ ٦) چقدر فکر می‌کنید که در شرایط فعلی، بهتر است هیچ مسئولیتی را در جامعه نپذیرید؟	۰/۷۵۱	۰/۸۱۰	۰/۹۱۳
			٤-۱) احساس شهروندی مدنی	۱) من می‌توانم کاری کنم تا محله‌ام را به مکانی بهتر تبدیل کنم. ۲) من می‌توانم با مشارکتم، تغییرات مثبتی در محلهٔ خود ایجاد کنم. ۳) من می‌توانم با مشارکتم، تغییرات مثبتی در جامعهٔ خود ایجاد کنم.	۰/۸۹۵		
			۵-۱) احساس مسئولیت‌پذیری اجتماعی	۱) وقتی دولت و سازمان‌هایش هستند، دولت نباید از مردم بخواهد که به نیازمندان کمک کنند. ۲) اگر برای کمک به دیگران، کاری از دستم بربیاید، انجام می‌دهم. ۳) من نسبت به بهبود وضعیت جامعه‌ام مسئول هستم. ٤) من همیشه به فکر کمک به مردم فقیر هستم. ۵) کمک برای رفع بی‌عدالتی در جامعه، به من احساس ارزشمندی می‌دهد.	۰/٦۹۵		
			٦-۱) اعتماد جامعه به جوانان برای مشارکت اجتماعی	۱) در جامعهٔ ما به جوانان برای واگذاری مسئولیت اعتماد نمی‌شود. ۲) مسئولین فکر می‌کنند که هنوز برای جوانان زود است که در جامعه کاره‌ای شوند. ۳) مسئولین فکر می‌کنند که جوانان مسئولیت‌پذیر نیستند.	۰/۸۸۱		

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

قلمروها	اشکال	ابعاد	مؤلفه‌ها	معرف‌ها/متغیرها	آلفا (α)	
					خُرده‌مقیاس‌ها	مقیاس کل
۲) مشارکت اجتماعی عینی (کنش مشارکتی)	۲-۱) مشارکت اجتماعی رسمی	۲-۱-۱) عضویت مدنی	۲-۱-۱-۱) عضویت انجمنی	۱) کانونها و انجمن‌های فرهنگی، هنری و ادبی؛ ۲) سازمانهای غیردولتی (مردم‌نهاد، NGO) در حوزه‌های اجتماعی، بشردوستانه، بهداشت و سلامت، اعتیاد و...)؛ ۳) سازمانهای غیردولتی جوانان؛ ٤) احزاب، گروه‌ها و تشکل‌های سیاسی؛ ٥) انجمنهای ورزشی و تفریحی؛ ٦) هیئت‌های مذهبی؛ ۷) گروه‌ها، انجمن‌ها و تشکل‌های علمی (دانش‌آموزی و دانشجویی)؛ ۸) جمعیت هلال احمر یا انجمن‌های کمک به زلزله‌زدگان؛ ۹) انجمن‌های حمایت از طبیعت و محیط زیست؛ ۱۰) انجمن اولیاء و مربیان؛ ۱۱) پایگاه بسیج؛ ۱۲) انجمن‌ها و شورای محلی؛ ۱۳) شرکت‌های تعاونی (مسکن، مصرف، تولیدی)؛ ۱٤) انجمن‌ها و تشکل‌های اسلامی؛ ۱٥) اتحادیه‌ها، انجمن‌ها و شوراهای صنفی و حرفه‌ای؛ ۱٦) انجمن‌های خیریه و حمایتی (حمایت از سالمندان، کودکان، زنان آسیب‌دیده، بیماران)	۰/۸۹۷	۰/۹۲۱	۰/۹۱۳
			۲-۱-۱-۲) فعالیت انجمنی	۱) عضویت عادی، ۲) عضویت فعال، ۳) دارای مسئولیت	–		
	۲-۲) مشارکت اجتماعی غیررسمی	۲-۲-۱) شرکت در فعالیت‌های غیررسمی		۱) شرکت در هیئت‌های مذهبی، روضه‌ها، سفره‌های نذر، جلسات قرآن و...؛ ۲) شرکت در راهپیمایی‌ها و نماز جمعه؛ ۳) همکاری با همسایگان در برگزاری مراسم عزا، جشن و مناسبت‌ها؛ ٤) کمک به امور محله و کوچه (نظافت، آسفالت، نگهداری فضای سبز و...)؛ ٥) کمک به مردم در زمان وقوع حوادث غیرمترقبه (سیل، زلزله و...)؛ ٦) مشارکت در صندوق‌های قرض‌الحسنهٔ دوستی یا خانوادگی	۰/۸۰٦		

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]
[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

قلمروها	اشکال	ابعاد	مؤلفه‌ها	معرف‌ها/متغیرها	آلفا (α)	
					خُرده‌مقیاس‌ها	مقیاس کل
۲) مشارکت اجتماعی عینی (کنش مشارکتی)	۲-۲) مشارکت اجتماعی غیررسمی	۲-۲-۲) داوطلبانه‌گرایی (انجام فعالیت‌های داوطلبانه)		۱) شرکت در جشن‌های نیکوکاری و عاطفه‌ها (کمک به دانش‌آموزان نیازمند، کودکان کار و محروم از تحصیل)؛ ۲) کمک به ساخت مراکز آموزشی (مدرسه، دانشگاه)؛ ۳) کمک به ساخت مراکز بهداشتی (درمانگاه، بیمارستان)؛ ٤) کمک به ساخت مراکز مذهبی (مسجد، تکیه)؛ ۵) شرکت در امور خیریه (کمک به نیازمندان، خرید جهیزیهٔ نوعروسان و...)؛ ٦) اهداء خون؛ ۷) کمک به انجمن‌ها و سازمان‌های دوستدار طبیعت؛ ۸) شرکت در برنامه‌های امدادی جمعیت هلال احمر؛ ۹) همکاری در برگزاری مراسم عروسی و عزای دیگران (مانند همسایگان)	۰/۸۹۲	۰/۹۱۳
		۲-۲-۳) درگیری مدنی	۲-۳-۲-۱) درگیری مدنی رسمی	۱) به یک باشگاه، گروه، انجمن، خیریه، مسجد و... کمک کنید. ۲) برای کمک به دیگران یا بهبود وضعیت یک محله، به شخصی یا سازمانی (مثلاً شورا، رسانه‌ها و...) مراجعه کرده یا تماس گرفته بگیرید. ۳) در برنامه‌ریزی یا رهبری فعالیت‌ها و رویدادهای محله یا شهرتان شرکت کنید. ٤) مشکلات محله‌تان را پیگیری کرده و به مدیران شهری انعکاس دهید.	۰/۸۵۳	
			۲-۳-۲-۲) درگیری مدنی غیررسمی	۱) خریدکردن، پرداخت قبض آب و برق و گاز برای دیگران و...؛ ۲) آشپزی، نظافت، باغبانی یا سایر کارهای معمول خانگی برای شخص دیگر ؛ ۳) انجام هر نوع تعمیر خانه یا ماشین برای دیگران؛ ٤) کمک‌کردن به یک سالمند در حمل وسایل خرید (مانند میوه، وسایل سوپرمارکت و...)؛ ۵) کمک‌کردن به کسی برای پُرکردن قبض بانکی، فرم درخواست شغلی و...؛ ٦) جمع‌آوری پول برای یک هدف خیریه	۰/۸۲٦	

توجه: در مورد مقیاس آگاهی از امکانات/فرصتهای مشارکتی در مشارکت اجتماعی ذهنی، چون یک سؤال برای سنجش آن استفاده شد، مقدار آلفا گزارش نشده است. ذکر آن در اینجا، صرفاً با هدف جلوگیری از آشفتگی ذهنی خوانندگان برای درک مؤلفه‌های مشارکت اجتماعی ذهنی است.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]
[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

برای برآورد اعتبار پرسشنامه، از روش اعتبار محتوایی (صوری و متخصصان) و کسب نظر چند نفر از صاحبنظران و پژوهشگران درزمینه دو مقوله مشارکت اجتماعی و جوانان استفاده شد. برای برآورد پایایی پرسشنامه نیز، از ضریب آلفای کرونباخ به تفکیک مقیاسهای تحقیق استفاده شد که وفق نتایج، مقدار آلفای به‌دست‌آمده برای تمامی (خرده) مقیاسها بالاتر از مقدار معیار ۰/۷۰ بود که نشان می‌دهد گویه‌های سازنده هرکدام از این (خرده) مقیاسها از سازگاری درونی و درنتیجه پایایی بالایی برخوردارند.

در ضمن، تحلیل داده‌ها با نرم‌افزار آماری SPSS.v25 انجام شده و به‌منظور درک بهتر یافته‌ها و فهم الگوی مشارکت اجتماعی جوانان در بین گروههای اجتماعی مختلف از جوانان، از آزمونهای ناپارامتری کای اسکوئر استقلال چندبُعدی (χ^2) و شاخصهای پیوند وی کرامر، تاوی-سی کندال، تاوی-بی کندال و تاوی-سی کندال استفاده شد.

یافته‌ها

بافت نمونه جوانان موردمطالعه

بیشترین نسبت نمونه به ترتیب مربوط به استانهای تهران، خراسان رضوی و فارس و کمترین نسبت به ترتیب مربوط به استانهای کردستان، کهگیلویه و بویراحمد و کرمانشاه بوده است. بیشترین نسبت نمونه مرد (۵۰/٤٪)، واقع در سنین ۲۹ تا ۳۵ سال (٤۳/۸٪)، مجرد (٦۱/۲٪)، دارای تحصیلات لیسانس (۳۹/۸٪)، دارای تحصیلات دانشگاهی و آکادمیک (٦٦/۷٪) و از قومیت فارس (٤۵٪) بودند. بیش از نیمی از جوانان شاغل (۵۵/۸٪)، شاغل تمام‌وقت (۳۳/٦٪) و شاغل در مشاغل خصوصی و آزاد (۷۱/۱٪) بودند. میانگین درآمد ماهیانه خانواده در بین اکثر جوانان (۳۹/۱٪) در حد ۱۰ میلیون تومان و کمتر بود و بیش از نیمی از آنها (۳۸/۱٪) ازنظر طبقاتی خود را متعلق به طبقه متوسط رو به پایین و ۳۱/۸٪ طبقه متوسط رو به بالا عنوان کرده‌اند.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

وضعیت مشارکت اجتماعی جوانان

میزان مشارکت اجتماعی کل در بین جوانان در سطح پایین است. بطوریکه حدود نیمی از آنها (٤۸/۷٪) از مشارکت اجتماعی پایین برخوردار بوده و مشارکت اجتماعی در بین ۳۲/۱٪ آنها بالا بود (M=۲/٦۲، SD=۱/٤٦). البته بخشی از میزان بالای مشارکت اجتماعی کل، به خاطر میزان نسبتاً بالاتر مشارکت اجتماعی ذهنی جوانان از مشارکت اجتماعی آنهاست که منجر شد تا نسبت کل مشارکت اجتماعی آنها نیز افزایش یابد.

جدول (۲) وضعیت قلمروها و ابعاد مشارکت اجتماعی در بین جوانان

قلمروها و ابعاد مشارکت اجتماعی		خیلی پایین	پایین	متوسط	بالا	خیلی بالا	تعداد نمونه (n)	تعداد گویه	میانگین (M) (۱-۵)	انحراف معیار (SD)	میانگین (۱-۱۰۰)
مشارکت اجتماعی ذهنی	آگاهی از امکانات و فرصتهای مشارکتی	۲۳/۳	۱۳	۳۸/۲	۱۸/۲	۷/٤	٤۰۰۰	۱	۲/۷٤	۱/۲۱	٤۳/۳۸
	نگرش به کار مشارکتی	۸/۲	۷/۹	۲۱/۲	۳٤/۹	۲۷/۸	٤۰۰۰	۵	۳/٦٦	۱/۱۹	٦۷/۰۵
	روحیه مشارکتی	۲۹/۸	۲٤/۱	۲٤	۱۳/۲	۹	٤۰۰۰	٦	۲/٤۷	۱/۲۸	۵۷/۹۰
	احساس ثمربخشی مدنی	۸/۱	۱۱/۲	۳۳/۵	۳۰/۳	۱۷	٤۰۰۰	۳	۳/۳۷	۱/۱۳	۵۸/٤۰
	مسئولیت‌پذیری اجتماعی	٤/۸	۵/۹	۲۳/٤	۳٤	۳۲	٤۰۰۰	۵	۳/۸۲	۱/۰۹	٦۸/٦۳
	ارزیابی از بی‌اعتمادی جامعه به جوانان	٤/۳	۸/٦	۱۹/۱	۳۲/٤	۳۵/٦	٤۰۰۰	۳	۳/۸۷	۱/۱۲	۷۱/۸۹
	مقیاس کل مشارکت اجتماعی ذهنی	۱۳/۵	۱۱/۱	۲۳/۸	۳۰/۱	۲۱/٦	٤۰۰۰	۲۲	۳/۳۵	۱/۳۰	٦٤/۳۹

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

قلمروها و ابعاد مشارکت اجتماعی			خیلی پایین	پایین	متوسط	بالا	خیلی بالا	تعداد نمونه (n)	تعداد گویه	میانگین (M) (۱-۵)	انحراف معیار (SD)	میانگین (۱-۱۰۰)
مشارکت اجتماعی عینی		مشارکت اجتماعی رسمی	۶۰	۱۱/۲	۷/۴	۵/۶	۱۵/۹	۴۰۰۰	۱۶	۲/۰۶	۱/۵۲	۲۱/۴۷
		مشارکت اجتماعی غیررسمی	۵۰/۸	۱۶/۹	۱۹/۱	۷/۳	۵/۹	۴۰۰۰	۶	۲	۱/۲۳	۴۱/۴۳
		داوطلبانه‌گرایی	۶۲/۳	۱۲/۶	۱۵/۲	۶	۳/۹	۴۰۰۰	۹	۱/۷۷	۱/۱۵	۳۲/۸۰
	درگیری مدنی	درگیری مدنی رسمی	۶۱/۹	۱۱	۱۷/۷	۶/۴	۳	۴۰۰۰	۴	۱/۷۷	۱/۱۳	۳۴/۳۱
		درگیری مدنی غیررسمی	۳۸/۸	۱۶/۶	۱۹/۷	۱۵	۹/۹	۴۰۰۰	۶	۲/۴۱	۱/۳۸	۵۲/۶۳
		درگیری مدنی کل	۴۶/۷	۱۶/۸	۱۷/۶	۱۱/۴	۷/۵	۴۰۰۰	۱۰	۲/۱۶	۱/۳۲	۴۵/۳۰
		مقیاس کل مشارکت اجتماعی عینی	۵۴/۶	۱۳/۶	۱۷	۹/۵	۵/۳	۴۰۰۰	۴۱	۱/۹۷	۱/۲۵	۱۵/۹۳
مقیاس کل مشارکت اجتماعی			۳۵/۲	۱۳/۵	۱۹/۳	۱۸/۵	۱۳/۶	۴۰۰۰	۶۳	۲/۶۲	۱/۴۶	۳۲/۸۶

۱- مشارکت اجتماعی ذهنی و ابعاد آن

میزان مشارکت اجتماعی ذهنی جوانان در سطح بالاست. بطوریکه بیش از نیمی از آنها (۵۱/۷٪) از مشارکت اجتماعی ذهنی در سطح بالا و یک‌چهارم (۲۴/۵٪) از مشارکت اجتماعی ذهنی در سطح پایین برخوردار بودند (M=۳/۳۵، SD=۱/۳۰). علاوه‌براین، آگاهی از امکانات/فرصتهای مشارکتی در بین جوانان پایین (۸۸٪؛ M=۲/۷۴، SD=۱/۲۱)، نگرش به کار مشارکتی در بین قریب به دوسوم جوانان مثبت (۶۲/۷٪؛ M=۳/۶۶، SD=۱/۱۹)،

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]
[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

روحیه مشارکتی پایین (۵۳/۹٪؛ M=۲/٤۷، SD=۱/۲۸)، احساس ثمربخشی مدنی بالا (٤۷/۳٪؛ M=۳/۳۷، SD=۱/۱۳)، احساس مسئولیت‌پذیری اجتماعی بالا (٦٦٪؛ M=۳/۸۲، SD=۱/۰۹) و ارزیابی از بی‌اعتمادی جامعه نسبت به مشارکت جوانان مثبت (٦۸٪؛ M=۳/۸۷، SD=۱/۱۲).

۲- مشارکت اجتماعی عینی و ابعاد آن

میزان مشارکت اجتماعی عینی جوانان در سطح پایین است. بطوریکه بیش از دوسوم آنها (٦۸/۲٪) از مشارکت اجتماعی عینی در سطح پایین و تنها ۱٤/۸٪ از مشارکت اجتماعی عینی در سطح بالا برخوردار بودند (M=۲/۱٦، SD=۱/۳۲). در رابطه با ابعاد مشارکت عینی، نتایج نشان داد که اکثر جوانان (٤۳/۷٪) در هیچ انجمن و تشکلی عضویت ندارند و میانگین عضویت آنها در این انجمنها برابر با ۲/۰٦ با انحراف معیار ۱/۵۰ بود. مشارکت اجتماعی غیررسمی در بین جوانان پایین (٦۷/۷٪؛ M=۲، SD=۱/۲۳)، داوطلبانه‌گرایی و انجام فعالیت داوطلبانه عام‌المنفعه پایین (۷۵٪؛ M=۱/۷۷، SD=۱/۱۵)، درگیری مدنی رسمی در قریب به سه‌چهارم جوانان پایین (۷۲/۹٪؛ M=۱/۷۷، SD=۱/۱۳)، درگیری مدنی غیررسمی پایین (۵۵/٤٪؛ M=۲/٤۱، SD=۱/۳۸) و درنهایت درگیری مدنی کل نیز پایین (٦۳/۵٪؛ M=۲/۱٦، SD=۱/۳۲) بود.

مقایسه مشارکت اجتماعی در بین گروههای اجتماعی مختلف از جوانان

در این بخش از یافته‌ها، پس از بررسی وضعیت مشارکت اجتماعی و ابعاد آن در بین جوانان به‌صورت مستقل و جداگانه، به مقایسه این مشارکت و ابعاد آن با همدیگر در بین گروههای مختلف از جوانان پرداخته می‌شود تا بتوان به‌صورت یکجا تصویری از مشارکت اجتماعی گروههای مختلف را ارائه داد. نتایج این بخش به‌اجمال به این شرح است:

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

* میزان مشارکت اجتماعی در کل و نیز در بسیاری از ابعاد سازنده (به‌ویژه مشارکت اجتماعی عینی)، پایین‌تر از حد متوسط و میانگین است. در مورد مشارکت اجتماعی ذهنی نیز، جز در مورد روحیه مشارکتی، در سایر ابعاد این قلمرو از مشارکت، میزان متوسط را در بین جوانان شاهدیم.
* میزان مشارکت اجتماعی در کل و نیز در بسیاری از ابعاد سازنده، در بین جوانانِ مرد، واقع در گروه سنی ۲۹ تا ۳۵ سال، متأهل، واجد تحصیلات عالی، واجد تحصیلات بالا (کارشناسی ارشد و بالاتر)، غیرفارس، قومیتهای آذری و لُر، اهل تسنن، شاغل، واجد مشاغل دولتی و نیمه‌دولتی، واجد ارزیابی بالاتر از تعلق طبقاتی، واقع در طبقه اجتماعی بالا و ساکن در پهنه توسعه‌ای بالا، بیشتر از جوانان واقع در سایر گروههای اجتماعی است.

جدول (۳) مقایسه مشارکت اجتماعی و ابعاد آن در بین گروههای اجتماعی مختلف از جوانان

متغیرهای زمینه‌ای	ابعاد مشارکت	مشارکت اجتماعی ذهنی					مشارکت اجتماعی ذهنی کل	مشارکت اجتماعی عینی					مشارکت اجتماعی عینی کل	مشارکت اجتماعی کل
		نگرش به کار مشارکتی	روحیه مشارکتی	احساس ثمربخشی مدنی	مسئولیت‌پذیری اجتماعی	ارزیابی از اعتماد جامعه به جوانان		مشارکت اجتماعی رسمی	مشارکت اجتماعی غیررسمی	داوطلبانه‌گرایی	درگیری مدنی رسمی	درگیری مدنی غیررسمی	درگیری مدنی کل	
	کل کشور	۳/٦٦	۲/٤۷	۳/۳۷	۳/۸۲	۳/۸۷	۳/۳۵	۲/۰٦	۲	۱/۷۷	۱/۷۷	۲/٤۱	۱/۹۷	۲/۱٦	۲/٦۲
جنسیت	۱) مرد	۳/٦۱	۲/٤۷	۳/٤۰	۳/۷۹	۳/۸٤	۳/۳۳	۲/۱٤	۲/۰٦	۱/۸۰	۱/۸۳	۲/۵۰	۲/۰۳	۲/۲۵	۲/٦۸
	۲) زن	۳/۷۱	۲/٤۸	۳/۳٤	۳/۸٦	۳/۸۹	۳/۳۸	۱/۹۸	۱/۹۵	۱/۷٤	۱/۷۲	۲/۳۱	۱/۹۱	۲/۰۷	۲/۵۵

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]
[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

متغیرهای زمینه‌ای		ابعاد مشارکت	مشارکت اجتماعی ذهنی					مشارکت اجتماعی ذهنی کل	مشارکت اجتماعی عینی						مشارکت اجتماعی عینی کل	مشارکت اجتماعی کل
			نگرش به کار مشارکتی	روحیه مشارکتی	احساس ثمربخشی مدنی	مسئولیت‌پذیری اجتماعی	ارزیابی از اعتماد جامعه به جوانان		مشارکت اجتماعی رسمی	مشارکت اجتماعی غیررسمی	داوطلبانه‌گرایی	درگیری مدنی رسمی	درگیری مدنی غیررسمی	درگیری مدنی کل		
سن	۱) ۱۸ تا ۲۱ سال		۳/۶۳	۲/۳۷	۲/۲۹	۳/۷۲	۳/۸۳	۳/۲۱	۱/۹۹	۱/۸۹	۱/۶۸	۱/۷۲	۲/۲۵	۲/۰۳	۱/۸۲	۲/۳۷
	۲) ۲۲ تا ۲۸ سال		۳/۶۶	۲/۴۸	۳/۳۷	۳/۸۳	۳/۹۰	۳/۵۶	۲/۰۵	۱/۹۹	۱/۷۸	۱/۷۴	۲/۳۸	۲/۱۳	۱/۹۵	۲/۶۱
	۳) ۲۹ تا ۳۵ سال		۳/۶۸	۲/۵۱	۳/۴۰	۳/۸۶	۳/۸۵	۳/۴۰	۲/۱۰	۲/۰۷	۱/۷۹	۱/۸۳	۲/۴۹	۲/۲۴	۲/۰۴	۲/۷۳
وضعیت تأهل	۱) مجرد		۳/۵۹	۲/۴۵	۳/۳۲	۳/۷۸	۳/۸۷	۳/۲۹	۲	۱/۸۸	۱/۷۰	۱/۷۳	۲/۳۷	۲/۱۰	۱/۸۸	۲/۴۹
	۲) متأهل		۳/۷۷	۲/۵۱	۳/۴۵	۳/۹۰	۳/۸۶	۳/۴۶	۲/۱۷	۲/۲۱	۱/۸۸	۱/۸۵	۲/۴۷	۲/۲۶	۲/۱۳	۲/۸۲
وضعیت تحصیلات	۱) غیرعالی		۳/۷۲	۲/۴۶	۳/۳۳	۳/۷۹	۳/۷۹	۳/۳۲	۱/۹۰	۲	۱/۷۱	۱/۷۳	۲/۳۵	۲/۱۲	۱/۹۰	۲/۵۳
	۲) عالی		۳/۶۳	۲/۴۸	۳/۳۹	۳/۸۴	۳/۹۱	۳/۳۷	۲/۱۴	۲	۱/۷۹	۱/۸۰	۲/۴۳	۲/۱۹	۲	۲/۶۶

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

متغیرهای زمینه‌ای	ابعاد مشارکت	مشارکت اجتماعی ذهنی					مشارکت اجتماعی ذهنی کل	مشارکت اجتماعی عینی					مشارکت اجتماعی عینی کل	مشارکت اجتماعی کل
		نگرش به کار مشارکتی	روحیه مشارکتی	احساس شهربخشی مدنی	مسئولیت‌پذیری اجتماعی	ارزیابی از اعتماد جامعه به جوانان		مشارکت اجتماعی رسمی	مشارکت اجتماعی غیررسمی	داوطلبانه‌گرایی	درگیری مدنی رسمی	درگیری مدنی غیررسمی	درگیری مدنی کل	
تحصیلات	۱) زیر دیپلم (بی‌سواد، ابتدایی، راهنمایی)	۲/۶۳	۲/۶۳	۳/۳۳	۳/۸۲	۳/۶۳	۳/۳۶	۱/۸۱	۲/۱۹	۱/۸۳	۱/۷۹	۲/۳۶	۲/۱۷	۲/۰۳	۲/۶۶
	۲) دیپلم و فوق‌دیپلم	۲/۳۹	۲/۳۹	۳/۴۱	۳/۷۹	۳/۸۷	۳/۳۳	۲/۰۷	۱/۹۹	۱/۷۱	۱/۷۴	۲/۳۷	۲/۱۳	۱/۹۳	۲/۵۸
	۳) کارشناسی (لیسانس)	۲/۵۱	۲/۵۱	۳/۳۲	۳/۸۵	۳/۹۱	۳/۳۹	۱/۹۴	۱/۹۵	۱/۷۳	۱/۷۳	۲/۳۵	۲/۰۹	۱/۹۰	۲/۵۵
	۴) کارشناسی ارشد و بالاتر (فوق‌لیسانس، دکتری، حوزوی)	۲/۵۳	۲/۵۳	۳/۴۲	۳/۸۴	۳/۸۶	۳/۲۹	۲/۵۵	۲/۱۰	۱/۹۹	۲	۲/۶۷	۲/۴۴	۲/۲۵	۲/۹۰
میزان تحصیلات	۱) پایین (بی‌سواد، ابتدایی، راهنمایی، دیپلم)	۳/۷۲	۳/۳۳	۳/۳۳	۳/۷۹	۳/۷۹	۳/۳۲	۱/۹۰	۲	۱/۷۱	۱/۷۳	۲/۳۵	۲/۱۱	۱/۹۰	۲/۵۳
	۲) متوسط (فوق‌دیپلم و کارشناسی)	۳/۶۸	۳/۳۸	۳/۳۸	۳/۸۴	۳/۹۲	۳/۳۹	۲/۰۴	۱/۹۸	۱/۷۴	۱/۷۵	۲/۳۷	۲/۱۲	۱/۹۴	۲/۶۰
	۳) بالا (کارشناسی ارشد و بالاتر)	۳/۴۶	۳/۴۲	۳/۴۲	۳/۸۵	۳/۸۶	۳/۲۹	۲/۵۵	۲/۱۰	۱/۹۹	۱/۹۹	۲/۶۸	۲/۴۴	۲/۲۵	۲/۹۰

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]
[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

متغیرهای زمینه‌ای		ابعاد مشارکت	مشارکت اجتماعی ذهنی					مشارکت اجتماعی ذهنی کل	مشارکت اجتماعی عینی					مشارکت اجتماعی عینی کل	مشارکت اجتماعی کل
			نگرش به کار مشارکتی	روحیه مشارکتی	احساس ثمربخشی مدنی	مسئولیت‌پذیری اجتماعی	ارزیابی از اعتماد جامعه به جوانان		مشارکت اجتماعی رسمی	مشارکت اجتماعی غیررسمی	داوطلبانه‌گرایی	درگیری مدنی رسمی	درگیری مدنی غیررسمی	درگیری مدنی کل	
نوع قومیت	۱) فارس		۳/۶۵	۲/۵۵	۳/۴۰	۳/۷۷	۳/۹۵	۳/۳۷	۱/۸۵	۱/۹۳	۱/۷۳	۱/۷۷	۲/۳۰	۲/۱۰	۱/۸۸	۲/۵۴
	۲) غیرفارس		۳/۶۷	۲/۴۱	۳/۳۵	۳/۸۷	۳/۸۰	۳/۳۴	۲/۲۳	۲/۰۷	۱/۸۰	۱/۷۸	۲/۴۹	۲/۲۲	۲/۰۵	۲/۶۸
قومیت	۱) فارس		۲/۵۵	۲/۵۵	۳/۴۰	۳/۷۷	۳/۹۵	۳/۳۷	۱/۸۵	۱/۹۳	۱/۷۳	۱/۷۸	۲/۳۰	۲/۱۰	۱/۸۸	۲/۵۴
	۲) آذری/تُرک		۲/۳۰	۲/۳۰	۳/۲۰	۳/۸۴	۳/۶۶	۳/۲۶	۲/۴۴	۲/۲۶	۲	۱/۹۰	۲/۵۵	۲/۳۰	۲/۲۹	۲/۸۰
	۳) لُر		۲/۴۲	۲/۴۲	۳/۵۶	۳/۶۹	۳/۹۳	۳/۲۷	۲/۳۴	۲/۱۳	۱/۸۱	۱/۸۰	۲/۶۳	۲/۳۴	۲/۱۰	۲/۶۹
	٤) گرد		۲/۳۵	۲/۳۵	۳/۳۴	٤/۱۱	۳/۹۱	۳/٤٤	۱/۹۳	۱/۹۱	۱/۷۳	۱/٦٤	۲/۵۳	۲/۱۵	۱/۸۹	۲/۶۳
	۵) سایر (طبری، گیلکی، ترکمن، عرب، تالش، بلوچ، سایر)		۲/۶۱	۲/۶۱	۳/۳۹	۳/۷۸	۳/۷۶	۳/۳۹	۲/۲۰	۱/۹۶	۱/۶۰	۱/۷۶	۲/۲۹	۲/۱۱	۱/۸۷	۲/۵۹
مذهب	۱) شیعه		۳/۶۷	۲/٤٦	۲/۳۹	۳/۷۹	۳/۸۸	۳/۳۵	۲/۰۸	۲	۱/۷٦	۱/۷۹	۲/۳۹	۲/۱۷	۱/۹۷	۲/٦۱
	۲) سنی		۳/٦۵	۲/۵۱	۳/۲۷	٤/۰۳	۳/۷۱	۳/۳٦	۱/۹۷	۲/۱٤	۱/۸٦	۱/۷۰	۲/۵۵	۲/۱۹	۲/۰۲	۲/۷۱
وضعیت اشتغال	۱) شاغل		۳/٦٤	۲/٤٦	۳/۳٦	۳/۸٤	۳/۸٦	۳/۳۵	۲/۱۵	۲	۱/۷۸	۱/۸۲	۲/٤۹	۲/۲۳	۲/۰۳	۲/٦۷
	۲) غیرشاغل		۳/٦۹	۲/٤۸	۳/۳۷	۳/۸۱	۳/۸۹	۳/۳٦	۱/۹۵	۲/۰۱	۱/۷٦	۱/۷۳	۲/۳۱	۲/۰۸	۱/۹۰	۲/۵٦

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

متغیرهای زمینه‌ای	ابعاد مشارکت	مشارکت اجتماعی ذهنی					مشارکت اجتماعی ذهنی کل	مشارکت اجتماعی عینی					مشارکت اجتماعی عینی کل	مشارکت اجتماعی کل
		نگرش به کار مشارکتی	روحیه مشارکتی	احساس شهربخشی مدنی	مسئولیت‌پذیری اجتماعی	ارزیابی از اعتماد جامعه به جوانان		مشارکت اجتماعی رسمی	مشارکت اجتماعی غیررسمی	داوطلبانه‌گرایی	درگیری مدنی رسمی	درگیری مدنی غیررسمی	درگیری مدنی کل	
نوع فعالیت	۱) شاغل (تمام‌وقت و پاره‌وقت)	۲/۴۶	۲/۴۶	۳/۳۷	۳/۸۴	۳/۸۶	۳/۳۵	۲/۱۵	۲	۱/۷۷	۱/۸۲	۲/۴۹	۲/۲۳	۲/۰۳	۲/۶۷
	۲) بیکار در جستجوی کار	۲/۵۵	۲/۵۵	۳/۲۹	۳/۵۹	۳/۸۸	۳/۱۷	۱/۹۴	۲/۱۱	۱/۹۴	۱/۹۳	۲/۴۷	۲/۲۸	۲/۱۳	۲/۷۲
	۳) خانه‌دار	۲/۴۹	۲/۴۹	۳/۴۲	۳/۹۴	۳/۹۲	۳/۵۶	۱/۶۹	۲/۲۳	۱/۷۵	۱/۶۶	۲/۳۴	۲/۱۰	۱/۹۲	۲/۶۶
	٤) درحال‌تحصیل (دانش‌آموز، دانشجو، طلبه)	۲/۴۸	۲/۴۸	۳/۴۰	۳/۸۴	۳/۸۹	۳/۳۵	۲/۰۸	۱/۸۳	۱/۶۱	۱/۶۳	۲/۱۸	۱/۹۵	۱/۷۲	۲/۴۰
	۵) سایر (سرباز و...)	۲/۲۹	۲/۲۹	۳/۳۷	۳/۹۲	۳/۷۷	۳/۳۶	۲/۰۶	۲	۱/۹۸	۱/۸۴	۲/۴۰	۲/۱۹	۲/۰۷	۲/۶۲
نوع شغل	۱) دولتی و نیمه‌دولتی	۳/۷۰	۲/۴۸	۳/۵۲	۳/۷۰	۳/۷۸	۳/۳۷	۲/۷۲	۲/۳۶	۲/۰۷	۲/۰۹	۲/۵۵	۲/۴۶	۲/۴۳	۳/۰۵
	۲) خصوصی	۳/۶۲	۲/۴۷	۳/۳۱	۳/۹۰	۳/۹۰	۳/۳۶	۱/۹۱	۱/۸۳	۱/۶۵	۱/۷۰	۲/۴۲	۲/۱۱	۱/۸۴	۲/۴۹
ارزیابی ذهنی از تعلق طبقاتی	۱) پایین	۳/۷۳	۲/۵۱	۳/۲۲	۳/۷۹	۳/۹۷	۳/۳۹	۱/۷۹	۲	۱/۷۷	۱/۶۹	۲/۱۸	۱/۹۷	۱/۸۶	۲/۵۰
	۲) متوسط	۳/۶۶	۲/۴۹	۳/۳۹	۳/۸۵	۳/۸۴	۳/۳۶	۲/۰۶	۱/۹۸	۱/۷۲	۱/۷۵	۲/۴۳	۲/۱۷	۱/۹۳	۲/۶۰
	۳) بالا	۳/۴۱	۲/۲۲	۳/۳۲	۳/۶۷	۳/۷۲	۳/۱۷	۳/۰۱	۲/۲۸	۲/۲۷	۲/۳۶	۲/۸۸	۲/۷۷	۲/۷۰	۳/۱۹

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

متغیرهای زمینه‌ای	ابعاد مشارکت	مشارکت اجتماعی ذهنی					مشارکت اجتماعی ذهنی کل	مشارکت اجتماعی عینی					مشارکت اجتماعی عینی کل	مشارکت اجتماعی کل
		نگرش به کار مشارکتی	روحیه مشارکتی	احساس ثمربخشی مدنی	مسئولیت‌پذیری اجتماعی	ارزیابی از اعتماد جامعه به جوانان		مشارکت اجتماعی رسمی	مشارکت اجتماعی غیررسمی	داوطلبانه‌گرایی	درگیری مدنی رسمی	درگیری مدنی غیررسمی	درگیری مدنی کل	
پایگاه اقتصادی و اجتماعی	۱) پایین	۳/۷۰	۲/۵۳	۳/۳۳	۳/۸۰	۳/۹٤	۳/۳۸	۱/۷٦	۲/۰۲	۱/۷۷	۱/۷۰	۲/۳۰	۲/۰٦	۱/۸۹	۲/٥٤
	۲) متوسط	۳/٦۳	۲/٤۸	۳/٤٤	۳/۸۸	۳/۸۸	۳/۳٥	۲/۰٦	۲/۰٦	۱/۷٥	۱/۷۸	۲/٤۳	۲/۱۸	۱/۹۷	۲/٦٤
	۳) بالا	۳/٦۳	۲/٤۱	۳/۳٥	۳/۸۱	۳/۸۲	۳/۳٤	۲/۳٤	۱/۹٥	۱/۸۲	۱/۸۹	۲/٥۳	۲/۳۰	۲/۱۰	۲/۷۱
پهنه توسعه	۱) بسیار پایین	۳/٤٥	۲/٥۹	۳/۲٦	۳/٦۹	۳/٥۸	۳/۱٥	۲/۲۷	۲/۲۲	۱/۸۹	۱/۸۰	۲/۷٥	۲/۳٦	۲/۱۳	۲/۷٥
	۲) پایین	۳/۹۲	۲/٤۳	۳/۳۱	٤/۱٦	۳/۸٦	۳/٥۸	۱/۸۰	۱/۹٦	۱/٦۹	۱/٥۳	۲/٤٤	۲/۰٥	۱/۸۳	۲/٥٦
	۳) متوسط	٤/۰۸	۲/٤۸	۳/۷۹	۳/۸٥	۳/۹۸	۳/٦۸	۲/۱۹	۲/۰۷	۱/۷۷	۱/۹۱	۲/۱۹	۲/۱٥	۲/۰۲	۲/۸٤
	٤) بالا	۳/۳٥	۲/٦٦	۳/۳٤	۳/۳۲	۳/۷٤	۳/۰۸	۲/۳۹	۲/٥۰	۲/٤٦	۲/٥۰	۲/٦٥	۲/۷٤	۲/۷۲	۳/۲٤
	٥) بسیار بالا	۳/٦۲	۲/۳٤	۳/۲٦	٤	۳/۹۹	۳/۳٤	۱/۸٦	۱/٦٤	۱/۳۷	۱/٤۰	۲/۲۳	۱/۸۲	۱/٥٤	۲/۱٥

مقایسه قلمروها و ابعاد مشارکت اجتماعی در بین جوانان

یکی از اهداف این تحقیق، مقایسه وضعیت قلمروها و ابعاد مشارکت اجتماعی جوانان نسبت به همدیگر است تا بتوان پی برد کدام قلمروها و ابعاد مشارکت اجتماعی در بین جوانان وضعیت بهتری نسبت به بقیه دارند و برعکس. برای فهم این موضوع، از آزمون ناپارامتری فریدمن استفاده شد و نتایج نشان از موارد زیر داشت:

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

اول) میزان مشارکت اجتماعی ذهنی جوانان بیشتر از مشارکت اجتماعی عینی آنان است.

دوم) در بین ابعاد مشارکت اجتماعی، میانگین ابعاد ارزیابی از اعتماد جامعه به جوانان برای مشارکت اجتماعی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و نگرش به کار مشارکتی بیشتر از بقیه ابعاد است. کمترین میانگین مربوط به ابعاد مشارکت اجتماعی رسمی، داوطلبانه‌گرایی و درگیری مدنی رسمی است.

سوم) در بین ابعاد مشارکت اجتماعی ذهنی، میانگین ارزیابی از اعتماد جامعه به جوانان برای مشارکت اجتماعی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و نگرش به کار مشارکتی بیشتر از بقیه ابعاد است.

چهارم) در بین ابعاد مشارکت اجتماعی عینی، درگیری مدنی غیررسمی، مشارکت اجتماعی غیررسمی و درگیری مدنی رسمی از بقیه ابعاد بیشتر است.

جدول (٤) مقایسه قلمروها و ابعاد مشارکت اجتماعی در بین جوانان

قلمروها و ابعاد مشارکت اجتماعی		میانگین رتبه	χ^2	p
قلمروهای مشارکت اجتماعی	مشارکت اجتماعی ذهنی	۱/۸۰	۱۷۷۱/۵۷۸	۰/۰۰۰
	مشارکت اجتماعی عینی	۱/۲۰		
ابعاد مشارکت اجتماعی	نگرش به کار مشارکتی	٦/٦٦	۷۵۸۸/٦۰۹	۰/۰۰۰
	روحیه مشارکتی	٦		
	احساس ثمربخشی مدنی	٦/۱۱		
	مسئولیت‌پذیری اجتماعی	٦/۹۳		
	ارزیابی از اعتماد جامعه به جوانان	۷/۰۲		
	مشارکت اجتماعی رسمی	۳/۲۲		
	مشارکت اجتماعی غیررسمی	٤/۸۳		
	داوطلبانه‌گرایی	٤/۱۳		
	درگیری مدنی رسمی	٤/۲۵		
	درگیری مدنی غیررسمی	۵/۸٦		

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

قلمروها و ابعاد مشارکت اجتماعی		میانگین رتبه	χ^2	p
ابعاد مشارکت اجتماعی ذهنی	نگرش به کار مشارکتی	۳/۰۸	٦٨٦/٥٤٩	۰/۰۰۰
	روحیه مشارکتی	۲/۷۱		
	احساس ثمربخشی مدنی	۲/٦٨		
	مسئولیت‌پذیری اجتماعی	۳/۲۲		
	ارزیابی از اعتماد جامعه به جوانان	۳/۳۱		
ابعاد مشارکت اجتماعی عینی	مشارکت اجتماعی رسمی	۲/۱۷	۲۷۰۰/۷۸۰	۰/۰۰۰
	مشارکت اجتماعی غیررسمی	۳/۲٦		
	داوطلبانه‌گرایی	۲/۸٦		
	درگیری مدنی رسمی	۲/۹٥		
	درگیری مدنی غیررسمی	۳/۷٦		

بحث

یافته‌ها نشان داد که از یک‌سو میزان مشارکت اجتماعی در بین جوانان ایرانی در سطح پایین است و از سوی دیگر مشارکت عینی جوانان متأخر از مشارکت ذهنی آنهاست. مشارکت اجتماعی جوانان، به‌ویژه در قلمرو عینی آن، ابزار تقویت حوزه عمومی است و تحقق مشارکت اجتماعی (فراتر از وجه ایستارها و نگرشهای آن) می‌تواند به تحقق حوزه عمومی کمک کند. در چارچوب تحلیل هابرماسی، مشارکت اجتماعی هم پیش‌نیاز و هم تقویت‌کننده حوزه عمومی است. آن، عرصه‌ای از حیات اجتماعی انسانها است که در آن بتوانند چیزی را در برخورد با افکار عمومی شکل دهند. زمانی که جوانان درباره مسائل موردعلاقه عمومی و منافع عمومی به‌گونه‌ای آزاد و بدون قیدوبند (یعنی با تضمین آزادی اجتماعات و انجمنها، آزادی بیان و نشر افکار) با یکدیگر مشورت و کنکاش می‌کنند، درواقع به‌صورت یک پیکره عمومی رفتار می‌کنند.

تعبیر افکار عمومی به رسالت انتقاد و نظارتی اشاره دارد که پیکره عمومی جوانان

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]
[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

به‌طور غیررسمی در برابر طبقه حاکم اعمال می‌کند (نوذری، ۲۰۰۲). به‌زعم هابرماس، حوزه عمومی، از طریق مفاهمه و استدلال مبتنی بر تعقل و در شرایطی عاری از هرگونه فشار، زور و در شرایط برابر مجموعه‌ای از رفتارها، مواضع و جهت‌گیریهای ارزشی و هنجاری را برای تمام طرفهای مشارکت‌کننده تولید می‌کند. حوزه عمومی به‌عنوان اساس نقد جامعه مبتنی بر اصول دموکراتیک، عرصه‌ای است که در آن افراد به‌منظور مشارکت در مباحث باز و علنی گرد هم می‌آیند.

حوزه عمومی به معنی دقیق کلمه عرصه‌ای است که هیچ حدوحدودی بر فعالیت آن وضع نشده باشد. آن، حوزه عقلانی و حقیقت‌یاب و حقیقت‌ساز جامعه است. حوزه عمومی حد واسط میان دولت رسمی (اقتدار عمومی) که بر ابزار اعمال خشونت کنترل دارد و حوزه خصوصی است. از اهداف اولین حوزه عمومی می‌توان نظارت بر دولت و شفاف‌کردن تصمیمات سیاسی و اداری را نام برد. در چنین موقعیتی، نقش دولتمردان یا عناصر سرمایه‌دار و بانفوذ هم‌ارز نقش «شهروندان عادی» می‌شود. هرچه حوزه عمومی بیشتر گسترش یابد و هرچه حوزه قدرت بیشتر در آن جذب شود، زمینه عقلانی‌شدن دولت و سیاست بیشتر گسترش می‌یابد.

مهم‌ترین شاخص حوزه عمومی، رهایی از حوزه اقتدار دولتی است. ازاین‌قرار حوزه عمومی حوزه‌ای مستقل و سازمان‌یافته است که درعین‌حال که تنظیم رفتار شهروندان و محدودساختن مداخلات دولتی را بر عهده دارد، میانجی مناسبات دولت و اتباعش نیز هست. تنها در حوزه عمومی جامعه می‌توان اهداف و خواستهای معقول را تعیین و دولت و سیاست را عقلانی کرد (هابرماس، ۲۰۲۱). هم‌راستا با نظر مشارکت جوانان مبین نحوه بهره‌برداری جوانان واجد ایستارهای مشارکتی مختلف از فرصتهایی است که نهادها و موضوعات در اختیار آنها قرار می‌دهند. بنابراین، در جامعه‌ای که از یک‌سو جوانان آن از ایستارها، نگرش و روحیه لازم برای مشارکت اجتماعی برخوردار باشند و از سوی دیگر فرصتهای مشارکتی

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]
[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

نیز در آن فراهم باشد، بالطبع کنشهای مشارکتی را شاهد خواهیم بود.

وفق نتایج مطالعه حاضر، جوانان ایرانی از ایستارها، نگرش و روحیه مشارکتی برخوردارند، اما نبود یا آئینی‌بودن فرصتهای مشارکتی، شرایط حکمرانی، شرایط اقتصادی و دلایل دیگر مانع از بروز کنشهای مشارکتی از سوی جوانان می‌شود. نتیجه این وضعیت را در میزان نازل مشارکت اجتماعی رسمی (عضویت مدنی)، مشارکت اجتماعی غیررسمی، درگیری مدنی رسمی و درگیری مدنی غیررسمی در بین جوانان شاهد بودیم؛ بطوریکه اکثر جوانان (٤۳/۷٪) در هیچ انجمن و تشکلی عضویت ندارند و ۱٦/۲٪ آنها در یک تشکل و ۱۵/۹٪ در ۵ تشکل و بیشتر عضو هستند. متوسط تعداد تشکل عضویتی هر جوان ایرانی، ۲/۰٦ تشکل (با انحراف معیار ۱/۵۲ تشکل) است. بر این ابتنا، در مورد وضعیت مشارکت اجتماعی جوانان در ایران، شاهد پدیده پس‌افتادگی و تأخر مشارکت اجتماعی عینی از مشارکت اجتماعی ذهنی هستیم.

این میزان پایین مشارکت اجتماعی جوانان ایران، در بیشتر مطالعات قبلی داخلی (ازجمله سروش و افراسیابی، ۲۰۱۰؛ مقدس جعفری و کریمی، ۲۰۱۳؛ رشتیانی، ۲۰۱۸) نیز تصریح شده است. مطالعات خارجی نیز نشان داده‌اند که جوانان به دلایلی مانند فقدان علاقه، فقدان منابع مالی یا انسانی در سازمانها و فقدان هماهنگی میان سازمانهای غیردولتی جوانان، در حکمرانی درگیر نیستند و نقش ندارند (برای نمونه، سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، ۲۰۱۹).

البته میزان پایین عینیت مشارکت اجتماعی در بین جوانان کشور، دلایل متعدد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی در سطوح کلان، میانی و خرد دارد. برای مثال، یکی از این دلایل مهمی که جوانان نمونه در این تحقیق برای میزان پایین عضویت خود در نهادهای مدنی نام بردند، نبود یا ضعف آگاهی و اطلاع آنها از وجود، ماهیت و کارکرد این نهادهاست (٤/۸٪). در سطح تئوریک نیز، در صورت فقدان چنین دانش و آگاهی، مشارکت اجتماعی به میزان

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

کمتری اتفاق می‌افتد. برای نمونه، در همین زمینه، یکی از عواملی که رابرت دال برای تحقق مشارکت نام می‌برد، دانش، آگاهی و مهارت کافی است. بنابراین، جوانانی که دانش و آگاهی کافی در مورد مشارکت و کارکردهای آن دارند، فعل و کنش مشارکت در آنها بیشتر است تا جوانانی که فاقد چنین دانشی‌اند یا دانش کمتری دارند.

از دیگر دلایلی که جوانان موردمطالعه در این تحقیق برای عدم عضویت خویش در نهادهای مدنی عنوان کردند، اعتقاد به فقدان کارآمدی و اثربخشی این نهادها بود (٪٤.٥). این دسته از جوانان بر این باور بودند که این نهادها نه‌تنها واقعیت جامعه را بازتاب نمی‌دهند، بلکه ماهیت سیاسی دارند و به دلیل وابستگی به دولت و تعقیب منافع شخصی و غیراجتماعی، کارایی و عاملیت لازم را برای تحقق تغییرات و دموکراتیزاسیون جامعه ندارند و بنابراین فاقد وجاهت لازم برای این امر هستند. درنتیجه چنین برداشتی که جوانان دارند (در کنار عوامل دیگر)، آنها از ورود به این نهادها اجتناب می‌کنند. رابرت دال (۱۹۸۵) نیز در همین زمینه اشاره می‌کند که هرگاه افراد تصور کنند که فعالیت و مشارکت اجتماعی آنها بی‌اهمیت و بی‌تأثیر بوده و نمی‌تواند منشأ تغییرات شود، بنابراین وارد آن نمی‌شوند. بنابراین، بین اهمیت به آنچه فرد انجام می‌دهد و میزان درگیری سیاسی او یک رابطه مستقیم برقرار است. یعنی هرچه احساس فرد در مورد میزان کارایی خویش ضعیف‌تر باشد به همان نسبت کمتر درگیر مشارکت اجتماعی می‌شود.

از طرفی، مشارکت اجتماعی جوانان الگوی متکثری دارد. ازنظر شرایط اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، تکثری از جوانان را در کشور شاهدیم. بنابراین، با وجود این تکثر، نمی‌توان انتظار داشت که الگوی واحدی از مشارکت اجتماعی را در بین آنان شاهد باشیم. گروههای اجتماعی مختلف از جوانان که در این تحقیق برحسب جنسیت، گروه سنی، تأهل، تحصیلات، قومیت، مذهب و نظایر آن سنخ‌بندی شدند، میزان متفاوتی از مشارکت اجتماعی و ابعاد آن را تصور و تجربه می‌کنند.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

البته این تفاوت الگوی مشارکت اجتماعی در مورد همه ابعاد مشارکت صادق نیست و در برخی موارد، بسته به ماهیت و شرایط بعد موردبررسی از مشارکت، الگوی واحدی را شاهدیم، اما جریان کلی آن حکایت از تکثر الگوی مشارکت اجتماعی در بین گروههای اجتماعی مختلف از جوانان دارد. جزئیات این نتایج را در بخش یافته‌ها درزمینه تفاوت مشارکت جوانان از حیث جنسیت، طبقه اقتصادی و اجتماعی و پهنه‌های شاهد بودیم و دیدیم که مردها، طبقات اقتصادی و اجتماعی بالاتر و پهنه استانی بالا، بیشترین مشارکت اجتماعی را نسبت به سایر گروههای جوانان دارند.

در مورد سن نیز، نوعی تفاوت درون‌نسلی بین جوانان گروه سنی ۱۸ تا ۳۵ سال ازنظر مشارکت اجتماعی وجود دارد. بطوریکه جوانان سنین بالاتر (یعنی عمدتاً ۲۹ تا ۳۵ سال) مشارکت اجتماعی بیشتری دارند تا گروههای سنی ۱۸ تا ۲۱ سال و یا ۲۲ تا ۲۸ سال. در مطالعات قبلی نیز، این تفاوت گزارش شده است. برای مثال، جمعه‌پور و خاکساری (۲۰۰۹) و محمودی، سام‌آرام و جمعه‌پور (۲۰۱۵) نشان دادند که جوانان واقع در گروه سنی ۲۶ تا ۳۵ سال دارای بیشترین میانگین مشارکت نسبت به بقیه جوانان هستند.

متغیرهای مرتبط با شغل شامل وضعیت اشتغال (شاغل و غیرشاغل) و نوع شغل (دولتی و نیمه‌دولتی و خصوصی) نیز به دلیل مختصاتی که دارند، منجر به تفاوت جوانان از حیث مشارکت اجتماعی شدند. طبق نتایج این بخش، از یک‌سو جوانان شاغل (نسبت به غیرشاغل) و از سوی دیگر جوانان شاغل در مشاغل دولتی و نیمه‌دولتی (نسبت به مشاغل خصوصی) مشارکت اجتماعی بیشتری دارند که مطالعه جمعه‌پور و خاکساری (۲۰۰۹) نیز نتیجه مشابهی را گزارش کرد. اشتغال جوانان به دلیل حضور اجتماعی آنها، برخورداری بیشتر از سرمایه اجتماعی، احتمالاً برخورداری از منزلت اجتماعی بالاتر و... زمینه مشارکت اجتماعی آنها را فراهم و تسهیل می‌کند. این در حالی است که جوانان غیرشاغل عمدتاً فاقد این منابع هستند. از طرفی، شدت این منابع در مشاغل دولتی و نیمه‌دولتی بیشتر از مشاغل خصوصی است

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

و بخشی از دلیل مشارکت اجتماعی بیشتر جوانان شاغل در بخش دولتی و نیمه‌دولتی، در مقایسه با جوانان شاغل در مشاغل خصوصی، همین موضوع است.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسنده همه نکات اخلاقی به‌ویژه عدم دست‌کاری و تحریف داده‌ها را در این مقاله رعایت کرده است.

مشارکت نویسندگان

مقاله به‌صورت تک نویسنده نوشته شده است.

تأمین مالی

این مقاله به‌صورت مستقل نوشته شده و برای نوشتن آن، از هیچ سازمانی حمایت مالی دریافت نشده است.

تعارض منافع

بنا به اظهار نویسنده، در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافعی وجود ندارد.

سپاسگزاری

مقالهٔ حاضر برگرفته از طرح پژوهشی با عنوان «پیمایش ملی وضعیت مشارکت اجتماعی جوانان» میباشد که با حمایت مالی مرکز مطالعات و پژوهشهای راهبردی وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۲ انجام شده و در اینجا از ریاست، مدیران و کارشناسان محترم این مرکز سپاسگزاری می‌کنم.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

- Abdullah Sahimi, Nur Aishah Hamizah, Suandi, Turiman, Hamzah, Siti Raba'ah, & Ismail, Ismi Arif (2014). Factors associated with youth engagement and participation in voluntary activities in Malaysia. ***Middle-East Journal of Scientific Research***, 19, 1-6. DOI: https://www.doi.org/10.5829/idosi.mejsr.2014.19.icmrp.1

- Almond, J.A., & Powell, J.B. (2001). Citizens' Political Participation and Presence (Alireza Tayyeb, trans.). ***Monthly Journal of Political and Economic Information,*** Issues 163-164, 136-147. https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/94588 (In Persion)

- Azkia, M., & Ghaffari, Gh.R. (2001). Investigating the relationship between Trust and Social Participation in Rural Areas of Kashan City. ***Journal of Social Sciences Letter***, 9(17), 3-31. https://jnoe.ut.ac.ir/article_15215.html (In Persion)

- Baeriswyl, M., & Oris, M. (2021). Social participation and life satisfaction among older adults: Diversity of practices and social inequality in Switzerland. ***Ageing & Society***, 1-25. doi:https://www.doi.org/10.1017/S0144686X21001057

- Bee, Cristiano (2021). The civic and political participation of young people in a context of heightened authoritarianism. The case of Turkey. ***Journal of Youth Studies***, 24(1), 40-61. https://doi.org/10.1080/13676261.2019.1683523

- Brodie, Ellie, Cowling, Eddie, & Nissen, Nina (2009). ***Understanding participation: A literature review***. National Council for Voluntary Organisations (NCVO).

- Chryssochoou, Xenia & Barrett, Martyn (2017). Civic and Political Engagement in Youth: Findings and Prospects. ***Zeitschrift für Psychologie*** 225(4), 291-301. Doi:https://www.doi.org/10.1027/2151-2604/a000315

- Dahl Robert A. (1985). A Preface to Economic Democracy, University of California Press

- Dehi Aroogh, M., & Mohammadi Shahboulaghi, F. (2020). Social Participation of Older Adults: A Concept Analysis. ***International journal of community based nursing and midwifery***, 8(1), 55–72. https://doi.org/10.30476/IJCBNM.2019.82222.1055

- Fathi, S., & Mirzapouri Valokolaei, J. (2016). Investigating the effect of socio-economic status on social participation (case study: youth in Babol city). ***Quarterly of Sociological Studies of Youth***. 7(22), 87-100. https://www.magiran.com/paper/1590882 (In Persion)

- Ghaffari, Gh.R. (2002). ***Study of Rural Participation in Development Programs of Kashan County***. Doctoral Thesis, Faculty of Social Sciences, University of Tehran, Tehran. (In Persion)

- Ghaneirad, M.A., & Hosseini, F. (2005). Values, Network of Relationships, and Participation in Non-Governmental Organizations (An Empirical Study Among Tehran Youth). ***Iranianl Journal of Soociology***, 6(3), 97-123. http://www.jsi-isa.ir/article_25404.html (In Persion)

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

- Ghodsy, M. (2018). Investigating the Relationship between Cultural Capital and Social Participation among Youths of 15 to 24 years in the city of Ilam. ***A scientific journal of ilam culture***, 19(58.59), 179-202. https://www.farhangeilam.ir/article_78708.html (In Persion)

- Habermas, J. (2021). ***The Structural Transformation of the Public Sphere***. An Inquiry into a Category of Bourgeois Society (Jamal Mohammadi, trans.). 4th edition, Tehran: Afkar Publishing House. (In Persion)

- Iranian Students Polling Agency (ISPA) (2020). ***National Survey of Values and Attitudes of the Country's Youth***. Ministry of Sport and Youth, Center for Strategic Studies and Research. (In Persion)

- Jomepour, M., & Khaksari, A. (2009). Identifying and Determining Indicators of Youth Participation in Social, Cultural, and Political activities. ***Social Research***, 2(2), 13-34. https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1194643 (In Persion)

- Karim, R. , Mohseni Tabrizi, A.R., & Navabakhsh, M. (2016). Sociological Explanation of Youth Participation: Causes, Forms and Challenges (Studied in Tehran). ***Strategic Studies on Youth and Sports***, 15(33), 9-44. https://faslname.msy.gov.ir/article164.html (In Persion)

- Laurence, James (2021). The Impact of Youth Engagement on Life Satisfaction: A Quasi-Experimental Field Study of a UK National Youth Engagement Scheme. ***European Sociological Review***, 37(2), 305-329. https://doi.org/10.1093/esr/jcaa059

- Levasseur, M. Et al. (2022). Scoping study of definitions of socia). Youth Participation in Urban Neighbourhood Community. ***Procedia - Social and Behavioral Sciences***, 234, 309-316. Doi:https://www.doi.org/10.1093/ageing/afab215

- Mahmoudi, I., Sam-Aram, E.A., & Jomepour, M. (2015). Studying the level of social participation of youth (18 to 44 years) in Javanrood city. ***Master's thesis, Allameh Tabatabaei University***, Tehran. (In Persion)

- Ministry of Sport and Youth (2013). National Survey of Youth Values, Attitudes, and Behaviors in 2013. ***Center for Strategic Studies and Research***. (In Persion)

- Mohseni Tabrizi, A., & Abbasi Ghadi, M. (2013). Explaining and Comparing Social Participation of the Young in Iran and Tajikistan. ***Iranian Journal of Sociology***, 15(3), 93-131. http://www.jsi-isa.ir/article_21096.html (In Persion)

- Montazerghaem, M. (2009). ***Survey of information needs and information-seeking behaviors of youth in Tehran***. Ministry of Sport and Youth, Center for Strategic Studies and Research. (In Persion)

- Moosavi M. (2007). Social Participation as a Component of Social Capital. ***Social Welfare Quarterly***, 6(23), 67-92. https://refahj.uswr.ac.ir/browse.php?a_id=1963&sid=1&slc_lang=fa (In Persion)

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]

- Moqadas Jafari, M.H., & Karimi, R. (2013). A Sociological Study on the Social Participation among the Youth aged 18-29 in Bam after the Earthquake and Involving the Effective Factors. ***Sociological Studies of Youth***, 4(11), 111-132. https://www.magiran.com/paper/1285137 (In Persion)

- National Youth Organization (2002). A Selection of the Results of a National Survey on the Situation, Atitudes, and Issues of Iranian Youth (youth aged 14 to 29 in provincial centers of the country. Tehran: ***National Youth Organization***. (In Persion)

- National Youth Organization (2010). ***National Survey of Youth Values and Attitudes***. Fourth Book, Center for Strategic Studies and Research. (In Persion)

- Nozari, H.A. (2002). ***Rereading Habermas; An introduction to the thoughts and theories of Jürgen Habermas***. Tehran: Cheshmeh Publishing. (In Persion)

- Piran, P. (1997). Conceptual and Theoretical Foundations of Participation. Tehran: Planning Research Institute. (In Persion)

- Rashtiani, A. (2018). ***Meta-analysis of Youth Social Participation Studies.*** Ministry of Sport and Youth, Center for Strategic Studies and Research. (In Persion)

- Saker, El Nour (2007). Social Participation of Rural Youth in Development in Two Villages in Kena Governorate in Egypt. ***In International Conference of Territorial Intelligence, October, Huelva, Spain***. p. 547-562. ffhalshs-00516290f. https://shs.hal.science/halshs-00516290/document

- Soroush, M., & Afrasiabi, H. (2010). Social capital, Identity and Social Participation of Shiraz Youth. ***Youth, Culture and Society Research*** (Youth and Generational Relations), 5, 123-155. https://www.magiran.com/paper/984415 (In Persion)

- Shaditalab, Z. (2003). Women's social participation. ***Woman in Development & Politics***, 1(7), 141-176. https://jwdp.ut.ac.ir/article_11371.html (In Persion)

- Sika, Nadine (2016). Youth Civic and Political Engagement in Egypt. ***Working Paper***, No. 18, September, Doi:https://www.doi.org/10.13140/RG.2.2.29350.32327. Available on: https://www.researchgate.net/publication/308791900_Youth_Civic_and_Political_Engagement_in_Egypt

- Yazdanpanah, L., & Hoseynpanahi, M.H. (2004). The Impact of Individual Characteristics on Social Participation. ***Social Sciences***, 11(26), 69-107. https://qjss.atu.ac.ir/article_5263.html (In Persion)

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: 10.32598/refahj.25.98.622.3]